

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 23 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 2 November 1890. N°. 671.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentiën aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Amsterdam.
Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden f1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertentiën: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elke regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verlangingen 10 Ct. per regel.

Van het heilig Avondmaal.

ZONDAGSOPDEELING XXVIII.

IV.

Komst, eet van mijn brood, en drink van den wijn, dien ik gemengd heb.

Spreekw. 9: 5.

Komst alzoo het heilig Avondmaal op uit de algemeene betekenis, die de maaltijd, krachtens de ordinantie der Schepping, onder menschen heeft, toch dient deze algemeene betekenis nog nader beperkt door wat ook onder Israël de offermaaltijden waren.

Offermaaltijden zijn in geheel de oudheid een zeer bekend verschijnsel. Men vindt ze bij schier alle volkeren in min of meer volkomen vorm; vooral bij die offeranden, die een uiting van dankbaarheid of verheuging des harten waren. Men trok dan met zijn magen en vrienden op naar het heiligdom, den tempel of de kapel, waar de godheid aan wie men offeren wilde, vereerd werd. Nam derwaarts mede, of bestelde er door de zorg der priesters, al wat voor een rijklijk feestmaal noodig was; offerde hiervan een deel op het altaar of gaf het aan den priester, opdat ook hij feest mocht vieren; en zette zich dan aan den disch, om saam als onder de schuts en hoede der in het afgodsbeeld tegenwoordige godheid, zich te verkwikken en te verheugen. De heilige apostel, die in den brief aan de kerk van Corinthen deze heidense offermaalen met het heilig Avondmaal in verband brengt, noemt ze daar „tafelen der duivelen“ (1 Cor. 10: 21), waarbij onder „duivelen“ te verstaan zijn de afgoden, in wier tempel men saamkwam; en tegenover deze „tafelen der duivelen“ stelde hij nu het heilig Avondmaal als de „Tafel des Heeren“, d. i. het offermaal van hem, die de macht der duivelen en hun werken verbroken had.

Soortgelijke offermaalen nu had de Heere ook in de dagen des Ouden Verbonds voor zijn volk Israël ingesteld. Niet uit de Heidenwereld was deze gewoonte onder Israël ingeslopen; maar de drang der menschelijke natuur, die tot het aanrichten van zulke offermaalen leidde, en die ze ook onder de Heidenen deed aanrichten, werd door den Heere ook in Israël geëerd, en door zijn verbond geheiligd.

Zoo vinden we dan ook in Leviticus 7: 11 vv. de schikkingen die voor zulk een offermaal onder Israël gemaakt waren. Het is een dankoffer dat ons daar wordt getekend. Hiertoen nu ging de Jood die offeren zou met zijn vrienden en magen naar het heiligdom, en bracht daar ten eerste het dier dat hij offeren zou, en voorts „ongezuurde koeken met olie gemengd“; dan „ongezuurde vladen met olie bestreken“, en benevens deze koeken en vladen nog „gedeesemd brood“. De maaltijd zou dus bestaan uit vleesch, brood, koeken en vladen; waarbij de vermenigving en bestrijking met olie ons geen te onaan-genamen indruk moet geven, naardien de oliën in Palestina uiterst rijk en geurig waren. Een deel van het vleesch werd dan geofferd; een deel van het vleesch, van de

vladen en van de koeken aan de priesters gegeven; en het overige kwam op tafel; en aan die tafel moest het vleesch van het offer nog den eigen dag gegeten, terwijl het overige ook nog den tweeden dag kon gegeten worden. Maar langer mocht het feest ook niet duren. Wat den derden dag nog overig was, moest verbrand worden. Zoo ziet men dus dat deze maaltijden bij het heiligdom een soort heilige offermaalen waren, waarbij alleen wie Levitisch rein was mocht aanzitten; waar al het geofferde als heilig werd beschouwd, zoodat het na den derden morgen moest verbrand worden; en waarbij voorts ingetogen vreugde heer-schen moest, want het waren dankoffers en lofoffers die er aanleiding toegaven.

Dringt men in de geestelijke betekenis dezer offermaalen in, dan springt het terstond in het oog, dat al wat naar het heiligdom gebracht werd, zoodra het er was, heilig werd, d. w. z. niet meer het eigendom van den offeraar was, maar in het eigendom van Jehova was over-gegaan. Van dat oogenblik af was dus Jehova de Gastheer, die aan zijn disch met zijn goed zijn volk verkwikte, en van wiens Tafel niets mocht worden medege-nomen. De priester die ook zijn deel ont-ving trad daarbij wel als dienaar des Heeren op, maar de eigenlijke ongesiene Gastheer, wiens verborgen tegenwoordig-heid deze maaltijden tot een offermaal stempelde, was Jehova zelf. Dat was dan ook de bewegende oorzaak waarom deze offermaalen ter plaatse van de offerande ge-houden werden. Het was om 's Heeren tegenwoordigheid te doen; om door Hem gespijsd en verkwikt te worden, en in zijn hooge tegenwoordigheid te verkeerden. De Jood bracht zijn offerande, maar de Heere onthaalde wie Hem offer bracht.

Feitelijk spreekt dus in de offerande zich niets uit, wat ook niet reeds in den gewonen maaltijd lag. Ook toch bij den huislijken disch is God de Schenker en de Uitdeeler, en treedt de huisvader in den naam des Heeren op. Er wordt gebeden, als om de tegenwoordigheid des Heeren bij den disch aan te kondigen; en er wordt gedankt als om, eer men weggaat, nog-maals den Goddelijken Gastheer de eere zijns naams te geven. In den grond dus is elke maaltijd onder godvruchtige lieden een offermaal. Ze zijn elken morgen en elken avond bij den Heere te gast. Dan geven ze Hem de eere en laten ze zich door Hem begenadigen, en ook de maaltijd leidt ze niet van God af, maar brengt ze weer tot Hem.

Daar nu echter het gewone leven in den regel te onrein, te onheilig en te ondoordacht is, om den gewonen maaltijd in dit heilig karakter te houden, en alsoo de gewone spijsiging tot een aanbidding in geest en waarheid te maken, staat nu naast dezen gewonen maaltijd het heilige offermaal, evenzoo als de Dag des Heeren van de dagen der week te onderschei-den. Zoo had God het in Israël, het volk der heilige ceremoniën, ingesteld, en zoo spreekt de waarheid van deze instelling, ook zonder deze vormelijke ceremoniën, ons, Christenen, nog eveneens. En doel zoowel als strekking nu van deze dischceremoniën was, om hetgeen de

maaltijd altoos zijn moest, maar eigenlijk nooit was, in het heiligdom des Heeren te verwerkelijken. Zoo bezat het offermaal de macht, om den zin en de zinge betekenis van den gewonen maaltijd onder Israël levendig te houden; en tevens om het volk te doen beseffen, dat het naderen tot Jehova en het verkeerden in zijn gemeenschap vol-strekt niet tegen spijs en drank, d. i. tegen den eisch der natuur overstond, maar veel-er voor hun leven in die natuur onmisbaar was.

Welken omvang deze offermaalen in Is-raël erlangd hebben weten we niet. Of het volk in den regel deze ceremoniën nakwam, of gemakshalve thuis zijn festijnen aan-richtte, is moeilijk uit te maken. Maar hetgeen waaromtrent we niet in het onze-kerke verkeerden, is de nadering die van dit offermaal in de Agape's te bespeuren viel, en het spoor dat dit heilige offermaal achterliet in het Avondmaal zelf. Had niet bij Joden en Heidenen de gewoonte der offermaalen bestaan, dan is het zeer de vraag, of ooit de Agape's zouden zijn opgekomen. Maar nu én de Joden én de Heidenen, die straks tot den Christus bekeerde werden, lange jaren gewoon geweest waren, om in het heiligdom des Heeren of in den afgods-tempel in een zaal saam te komen; daar spijs en drank saam te brengen; en alsoo op het heilige erf hun offermaal te vieren, was het geheel natuurlijk, dat ze, eenmaal tot Christus bekeerde, deze offermaalen wilden bijhouden; nu natuurlijk niet meer in den tempel te Sion noch in den afgods-tempel, maar aan de plaatsen van hun eere-dienst, iets wat te meer voor de hand lag, waar de viering van het heilig Avondmaal toch reeds tot het „aanzitten aan een tafel“ in de kerkalen leidde, en men dan elk in zijn kort slechts de noodige spijs en drank had mede te brengen, om na afloop van het Avondmaal, een gezellig en stichtelijk offermaal met elkander, als voor het aange-zicht des Heeren, te vieren.

En even duidelijk is het, dat er zekere samenhang bestaat tusschen dit offermaal en het heilig Avondmaal zelf. Men gevoelt dit reeds terstond aan het besef van de bijzondere tegenwoordigheid des Heeren in het heilig Avondmaal, dat alle eeuwen door dit Sacrament begeleid heeft. Bij het offermaal was Jehova de Noodiger, de Gast-heer, de Uitdeeler, en het was aan zijn ta-fel, en in zijn tegenwoordigheid, dat men aanrat en spijsde en dronk. En het is uit dat diepe besef van de tegenwoordigheid des Heeren aan de heilige plaats, en met name op het oogenblik van zoo heilig aan-zitten, dat steeds sterker in de kerk het be-sef opkwam van de plaatselijke tegenwoor-digheid des Heeren in het Avondmaal. En op zich zelf lag hier dan ook niets ver-keerd in, en moet veeleer staande gehou-den, dat een Avondmaal, waarbij de tegenwoordigheid des Heeren niet gezocht en genoten wordt, eigenlijk geen Avond-maal voor u is. Slechts ging men dat in-mis, dat men deze plaatselijke tegenwoor-digheid des Heeren bij het Avondmaal steeds zinlijker opvatte. Israël had bij zijn offer-maal genoeg aan de wetenschap van 's Heeren geestelijke tegenwoordigheid; maar de Heiden genoot niet of hij moest in het af-

godsbeld de tegenwoordigheid van zijn afgod zien. En zoo nu ook nam de dorst en het verlangen, om bij het heilig Avond-maal 's Heeren tegenwoordigheid zinlijk op te vatten, vooral na de oppervlakkige be-keering der onbeschaafde volken, hand over hand toe. Eerst ging men er toen toe over, om weer de heilige plaats te wijden, alsof Gods tegenwoordigheid op bijzondere wijze aan een gewijde plaats verbonden was. En daardoor eenmaal op het dwaalspoor ge-leid, wilde men toen ook den Christus zien. Hij was er, en men zag er de symbolen van zijn vleesch en bloed. En zoo vloeden toen die twee, het geloof aan zijn tegenwoor-digheid en het zien van de symbolen van zijn vleesch en bloed allengs in elkander tot ze één werden voor het zielsbesef, en men zei: „De Heere is in het brood en in den wijn!“ en zoo ontstond de Roomsche en Lutherse dwaling.

Toch is ook hiermee nog niet genoeg ge-segd. De band toch die dit heilige offer-maal met de Sacramentele plechtigheid van 's Heeren Avondmaal verbindt, ligt nog dieper in de instelling zelve. Gelijk toch de heilige Doop saamhangt met de Besnij-den, zoo hangt ook het heilig Avondmaal saam met het Pascha onder Israël. En al kunnen we hier nu niet op de omvangrijke en veelzijdige betekenis van dat Pascha ingaan, zooveel staat toch vast, dat ook het Pascha onder Israël uit een maaltijd be-stond. Het opnemen van het lam, het in huis halen van het lam, het slachten van het lam, het bestrijken van de deur-posten enz. ging wel vooraf, maar zijn glorie vond het Pascha toch eerst in den Paaschmaaltijd, als de huisvader al de leden van zijn gezin saamriep; denkelijk ook de vrouwen; en met deze saam onder lof- en dankzegging het Pascha at. We zien dan ook dat Jezus, als hij het heilig Avond-maal zal gaan instellen, en daartoe het Pascha uitkiest, tot zijn jongeren niet over het slachten van het lam spreekt, maar wel over de opperaal, waar de Tafel voor het Pascha zal worden aangericht. Meer nog, dat bij het Pascha zelf van het slachten van het lam niet eens melding wordt ge-maakt, en aller aandacht wordt saamge-trokken op het feit dat Jezus met de zijnen aan den disch aanzit. En eindelijk dat in al wat Jezus spreekt en doet aan dien disch de handeling die hij instelt, geheel op een aan te richten maaltijd betrekking heeft. Zijn jongeren moesten iets doen tot zijn gedachtenis; maar hetgeen ze tot zijn ge-dachtenis doen moesten, bepaalde zich ge-heel tot het nemen van spijs en drank, dus tot hetgeen op een maaltijd betrekking had. Zoo is het dus duidelijk en door-zigtig, krachtens de instelling zelve, met den Paaschmaaltijd saamhangt, en dient derhalve op het eigenaardige van dezen Paaschma-ltijd nader de aandacht gevestigd.

Dat ook de Paaschmaaltijd een offermaal was, is ontegenzeggelijk. Immers de hooft-schotel bij dezen maaltijd bestond uit het Paschlam, en het Paschlam was geslacht, ten einde met zijn vergoten bloed verzoening te doen en Israël voor den worgengel te dekken. Het was intusschen nog geen offermaal aan de heilige plaats, eenvoudig omdat

Israël nog geen Tabernakel bezat, en hun gesteldheid in Egypte het aanzitten aan een gezamenlijken maaltijd verbood. Er is, als Israël uit Gosen optrekt, in Israël nog geen priesterstand en nog geen onderscheiding tusschen het gewijde en ongewijde. De vader is nog priester in zijn huis. Onder die omstandigheden kon het offermaal dus niet anders dan in de huisgezinnen ge-noten worden; en wel met de bepaling er bij, die we straks ook in het offermaal van Leviticus 7 vonden, t. w. dat hetgeen niet gegeten werd, moest worden verbrand; een bewijs alsoo dat ook het Paschlam als een „Lam des Heeren“ werd beschouwd, dat in zijn eigendom was overgegegaan, en nu door Hem als Gastheer onder de leden van dit gezin werd uitgedeeld. In den grond dus met het later offermaal één, staat het geestelijk daarboven. Wordt toch later de tegenwoordigheid des Heeren aan de heilige plaats bij Sion of op Sion ver-bonden, hier bij den Paaschmaaltijd is het nog de alomtegenwoordigheid van God, wiens heilige gemeenschap in elk hart ge-noten wordt, mits het hart maar uitga naar zijn Redder. Wat dit punt betreft ligt het Pascha dus nog buiten Israëls cere-monieelen dienst, en wees daardoor recht-streeks op die „ware aanbidders“, die den Vader zouden aanbidden in geest en waar-heid.“ Geestelijk en natuurlijk leven liggen hier nog dooreengemengd. De tente waarin het saamwoont is nog de Tente, waarin ook Jehova intrekt om te vernachten. Want wel is dit later veranderd, en is, toen Sions tempel verrees was, de viering van het Pascha aan het opgaan naar Jeruzalem verbonden, maar in zijn instelling was dit niet zoo. Toen bleef een iegelijk waar hij was en vierde in zijn eigen woonstede het Pascha des Heeren. En in dien zin nu is de Paaschdisch feitelijk in den Verbond-sch des Nieuwen Testaments voortgezet. Ook tot dezen disch toch treedt een iegelijk in de plaats zijner woning toe. De gelo-oven van elke stad of elk dorp worden geacht één geestelijk huishouden te vormen, en dit geestelijke gezin vereenigt zich om in de tegenwoordigheid des Heeren, aan zijn disch, te genieten wat hij uitreikt.

Juist hieruit blijkt dan ook hoe diep het wezen van het heilig Avondmaal wordt aangerand, zoodra men de Tafel des Heeren zonder tafel viert, gelijk, met uitzondering van de meeste Calvinisten, nog steeds alle Christenen doen. Dit voelt men wel niet zoo, omdat men dan het altaar de Tafel des Heeren noemt, en in vele kerken ook metterdaad een soort tafel als altaar bezigt. Maar natuurlijk dit redt de zaak niet. De tafel toch is bij den disch niet een soort aanrecht, om allerlei spijsen op te zetten, opdat een iegelijk tot deze aanrecht toetredde, om er iets af te nemen, maar de hoofdbedoeling van de tafel is, dat de per-sonen die genoot zijn, er zich om scharen, gaan aanzitten, en nu als aanzittende gasten gespijsd worden. Ook bij groote partijen, als het getal der genooten te groot is en de zaal te klein en de disch niet zooveel plaatsen biedt, doet men het wel op de losse manier, dat of de spijs door de zaal wordt rondgediend, of van een buffet door ieder genomen wordt wat hij verlangt; maar

De martelaren.

XXVIII.

ARNAUD DIERICK.

In de dagen der Hervorming was geheel Oost-Friesland een herberg voor onze vaders, die om der waarheid wil huis en land moesten verlaten, wilden zij niet vallen onder de beulshanden van de vijanden der waarheid Gods. Onder die uitgewekenen heeft ook Arnaud Dierick be-hoord, een landbouwer uit West-Vlaanderen, die uit zijn vaderland (vertrok), ten einde Gods Woord in de ge-meente des Heeren te hooren en daarnaar te leven.“ In Oost-Friesland gekomen, zocht hij de geloovigen op en toonde zich „eenigen tijd zeer vlijtig en naastig, om den wil van God te leeren verstaan door de prediking des Evangelies“. Hij kon echter zijn vaderlandsche vrienden niet vergeten. Meermalen bekeek hij zelfs de kust, om naar West-Vlaanderen te gaan. En als die lust opkwam gaf hij er aan toe. Tot nu toe waren deze gevaarlijke tochten goed afgegaan, maar in 1557 werd hij betrapt, toen hij reeds op zijne terugreis was. Onderweg had hij namelijk zijn intrek genomen in een logement te Monnikereede, niet ver van Brugge, waar kort daarna eenige gerechtsdiena-ren, die eenen roover van kerkelijke sieraden zochten, aankwamen. Nauwelijks zagen zij Dierick, of zij hielden hem voor den kerkdief, dien zij zochten en namen hem gevangen. Uit het pak brieven, dien onzen martelaar bij zich had, zagen de gerechtsdienaren wel, dat hij niet de bedoelde persoon was. Toch lieten zij hem niet los, want de brieven waren van sommige broeders uit Vlaan-

deren, aan de broeders van Embden geschreven en deden vermoeden dat hij een ketter was. Zij begonnen hem te ondervragen, maar Dierick verzocht tot den volgende dag uitstel, hun belovende alles mede te zullen deelen, wat zij vragen zouden. Dien nacht bracht hij in den ge-bede door, God smeekende hem den Heiligen Geest te willen geven, opdat hij een oprecht belijder der waarheid zou kunnen zijn. In de gevangenis van Brugge overgebracht, kreeg hij spoedig bezoek van vier monniken, die hem naar zijn geloof vroegen, waarop hij besliste en schriftuurlijke ant-woorden gaf. Zijn rechters begrepen niet, hoe een een-voudige landbouwer zoo goed met de Schrift bekend kon zijn.

Vaak kwamen de geestelijken terug, om onzen Arnaud te bewegen afstand te doen van zijne zoogenaamde ket-terij. Doch hij bleef volhardend, opkomende voor de eere van den Christus, onzen eenigen Middelaar, voorspreker en Voorbidder bij den Vader. Toen de rechters dit merkten, veroordeelden zij hem om levend verbrand te wor-den. Op dezelfde plaats waar hij gevangen genomen was, stierf hij den 22sten Maart 1557 den Marteldood.

CAROLUS REGIUS.

Carolus Regius, of zoodaals zijn naam in het Hollandsch luidt (in die dagen waren geleerden, priesters enz. ge-woon hun naam in het Latijn te vertalen) Karel de Ro-minck was, voordat hij met de waarheid Gods bekend werd, een Karmeliester monnik te Vlaanderen. Maar nadat hem de oogen opengingen waren voor het licht van Gods Woord, zeide hij het monnikenleven vaarwel en volgde de gemeente van Christus naar Engeland, waar hij zijn tijd doorbracht met het vertalen van boeken. Van zijne hand is o. a.: „Eene verschrikkelijke historie van Franciscus Spira“, waarin ons verhaald wordt de ontroerende geschiedenis van dezen belijder des Heeren, die tot afval kwam en sinds twijfelde aan zijn genade-

staat, zoodat hij vastelijk geloofde de zonde tegen den Heiligen Geest gedaan te hebben.

Regius bleef niet lang in Engeland. De vervolging van Maria de bloedige dreef hem den lande uit naar Em-bden. Daar kwam de begeerte bij hem op, de verstoorte gemeenten in Brabant en Vlaanderen te bezoeken. In 1556 verliet hij Embden, met een voorgevoel, dat de tijd zijner ontbinding kort aanstaande was. Eerst kwam hij te Groningen en toefde daar ten huize van den godzaligen dokter Hieronimus, wien hij zijn voorgevoel mededeelde. Toen de dokter hem afried in de Roomsche streken te reizen, antwoordde hij: „Deze reis moet ik nog doen, en dan niet meer.“ Eerst kwam hij te Antwerpen, waar hij in de gemeente des Heeren het Woord Gods bediende. Ernstig klomk er zijn verkoel-d, want ten gevolge der vervolging was veler liefde verkoeld en veler hart van de waarheid afgetrokken. Hij drong dus bij de broeders aan „Christus toch ongeviseerd te dienen.“ Van Antwerpen kwam hij te Brugge, waar ook eene ge-meente onder het kruis was, die hare samenkomsten hield in eene woning in de Ezelsstraat. Hier bediende Regius ook het Woord des Heeren, en bij hem kwamen „de den Heere liefhadden en hongierig waren naar de gerechtig-heid Gods, door zijn Woord te smaken.“ De geestelij-heid echter, door list vernomen hebbende, waar de samen-komsten gehouden werden, heeft op hem doen loeren en eindelijk laten gevangen nemen, toen hij het huis in de Ezelsstraat verliet. Nauwelijks had zijn broeder, die te Gent woonde, van deze gevangenneming gehoord, of hij ging met twee Karmeliester monniken hem bezoeken, in de hoop hem te kunnen verlossen, indien hij naar het monnikenkleed, dat hij vroeger gedragen had, weer wilde aannemen. Hij vroeg er zijn broeder om, maar deze antwoordde, dat „hij door Christus tot vrijheid was ge-roepen en daarom geen slaaf der menschen mocht wor-den.“ Liet zijn broeder sinds blijkbaar van hem af, niet alzo de monniken en priesters, die vele en lange twist-

gesprekken wilden houden. Doch Regius weigerde met hen te spreken, tenzij in tegenwoordigheid der overheid. Dit had zijn rede. De magistraat toch van Brugge, die tuk was op de privileges zijner stad, was de hervorming niet ongenegen. Dat bleek ook bij de verhooren van Regius, want „de overheid en raad bemerkten zeer goed, dat hij (Regius) een onoverwinnelijk fundament in de Schrift bezat en eenigen waren in hun geweten overtuigd, dat hij de waarheid voorstond. Zelfs was er een zekere heer N., tot den magistraat waarschijnlijk behoorende, die, ziende de wijsheid en kennis van Regius, hem beloofde te zullen helpen, indien hij niet hardnekkig wilde blijven, ja ook ver-lof aan den paus te vragen om het monnikenleven te kun-nen vaarwel zeggen, indien hem dit zooner tegenstand en boven alles, dat hij hem eenen rijken post zou be-schikken en hem verzorgen. Maar Regius antwoordde: „Mijnheer ik dank u voor uwe goede gunst. Rijkdom baat echter niet voor de rust der consciëtie, die de waarheid verloochend heeft. Daarom is het mij beter voor de waarheid des Heeren in den dood te gaan dan de waarheid te verloochenen.“

Doch hoe fier Brugge's regeering mocht zijn in de ver-dediging van de rechten der stad, tegen de geestelijkheid dorst zij niet in te gaan. Daarom werd Regius om ver-brand te worden door den wereldlijken rechter veroor-deeld, nadat hij door den bisschop en de geestelijken van het priesterchap ontzet was. Toen hij aan den paal ge-bonden was, hief hij de oogen naar den hemel en riep den Heere aan. Terwijl het hout ontvlamde verdreeg hij de pijn zoo lijdzzaam, dat ieder er zich over verwonderde en ontleepte aldus in den Heere.

Sommigen hebben gemeend, dat onze Regius de vader is geweest van Jacobus Regius, die te Gent en te Londen predikant is geweest, ofschoon dit niet waarschijnlijk is.

DE GAAY FORTMAN.

in zulk een geval is er ook geen maal, geen diach, geen maaltijd geweest; was het gezellig verkeer of het aanhooren van toespraken hoofdzak; en strekte het rondzien alleen om dorst en honger te voorkomen. En toch, dat is het eigenlijk wat er in de meeste niet-Calvinistische kerken van het heilig Avondmaal is gemaakt. In de Roomsche kerk gaat een ieder de trap van het altaar op en ontvangt als communie van den priester een klein oblaat. In de Engelsche Bisschoppelijke kerk gaat het evenzoo, dat men neerknielt voor het hek van het altaar, en in die knielende houding zich een stukje brood en een teg wijns laat reiken door den geestelijken. In de Luthersche kerk is het of een tafel of een soort altaar waar men toetreedt, om staande of knielende te communiceeren. En elders draagt men dan brood en wijn weer door heel de kerk rond, terwijl een iegelijk op zijn plaats blijft zitten.

Watanleiding tot deze verving van het heilig Avondmaal gaf, was oorspronkelijk echter niet de zucht der hiërarchen, om als offerende priesters op te treden. De aanleiding was doodeenvoudig een practische moeilijkheid, die ook door onze Calvinistische Avondmaalsviering nog volstrekt niet overwonnen is. Deze moeilijkheid bestaat namelijk in het groot aantal van de geloovigen. Is dit nog klein, gelijk in de eerste Christengemeenten, dan kunnen allen nog in ééne zaal geborgen worden en aan één disch saam aanzitten, zooals dit thans in enkele dorpen nog zou kunnen. Maar als het getal der geloovigen die aanzitten tot honderden uitdijt, wordt de zaak moeilijker, en bijna ondoenlijk zoo die honderden tot duizenden en tienduizenden worden. Wat men daar nu voor in de plaats stelde, dat achtereenvolgens telkens groepjes van 80 of hoogstens 100 personen, na elkander aan dezelfde tafel zouden gaan aanzitten, is natuurlijk slechts een redmiddel in den nood, maar waarbij veel van het stichtelijke, aangrijpende en symbolische te loor gaat. Slechts enkelen zitten dan saam aan, en niet meer de geheele gemeente. Dat tien-, twaalfmaal herhalen van dezelfde plechtigheid met altoos af, en eindigt met den plechtigen indruk te verzwakken. En de korthed van tijd dringt dan tot zekere gehaastheid. Immers enkele minuten zit men aan, langer niet; en dan moet men weer voor anderen plaats maken. Ook zonder nu te rekenen met het lange wachten en vele dringen wat deze wijze van doen met zich brengt, is er dus in deze manier van Avondmaalvielen nog altoos iets dat onbevredigd laat, en blijft nog altoos het ideaal onbereikt, om de geheele schare der geloovigen, zonder jacht of haast, stil en rustig aan één gemeenschappelijke disch te doen aanzitten. Dit nu heeft toen aanleiding gegeven, dat men eerst niet meer aan den Disch ging aanzitten, maar er bij stond; soodat men half loopende aan den disch deelnam; en eindelijk dat heel de disch verdween, en in een uitreiken van brood en wijn, straks van brood alleen, door den priester vervangen werd. Men verhefde zich als Calvinist dus tegenover de Lutherschen en Episcopalen niet al te zeer, alsof het bij ons reeds alles toeging gelijk het behoorde, en alsof er voor hun afwijking geen aanleiding had bestaan. Maar ook bij de erkentenis, dat onze wijze van Avondmaalsviering nog steeds gebrekkig blijft, late men zich toch nimmer dezen roem nemen, dat onze Calvinistische vaderen door de Tafel, in eigenlijken zin, weer in het midden der Gemeente aan te richten, de grondgedachte van den heiligen maaltijd weer hersteld hebben. Die grondgedachte mag dan ook niet losgelaten, en tenmaal beter een Calvinistische Avondmaalsviering met veel ongerief, dan een Avondmaalsviering waarbij het maat als zoodanig te loor gaat. De geloovigen die tot het Avondmaal naderen, zijn geen onmondige kinderkens, die door den priester moeten gevoed worden, en daartoe voor hem neerknielen; en ook zijn ze geen bedelende personen, die door de milddadigheid van den priester moeten onderhouden worden. Neen, ze zijn geloovigen, leden van het Lichaam des Heeren, die zelve daarom toetreden, om den dood des Heeren te gedenken, en om dit te doen niet hoofd voor hoofd, of de rij af, maar als één geheel. Een brood is het, zoo zijn wij velen één lichaam. Maar eigenlijk moest dan ook geheel de schare der geloovigen, voorzoover ze onder één kerkeraad leeft, gelijktijdig aan één tafel gaan aanzitten, en saam, op hetzelfde oogenblik, als broeders en zusters van één gezin, het brood en den wijn nemen. Zelfs de aanrichting van meer dan één Avondmaal in onderscheidene kerkgebouwen, breekt deze eenheid en doet daarom altoos aan den volen indruk te kort. Maar ook waar in zeer talrijke gemeenten aan deze splitsing naar kerkgebouwen niets te doen is, ware het toch hoog gewenscht, dat althans in hetzelfde kerkgebouw éénzelfde disch allen, en dat wel te gelijker tijd, verenigen kon. Waaruit voortvloeit, dat de toegelaltoos moet zijn, om de tafel zoo groot mogelijk te nemen, opdat de repetitie der tafels zoo klein mogelijk zij; alsook dat bij de splitsing in onderscheidene tafels de indeeling in tafels voor mannen en vrouwen, voor ouden en jongen, en vooral die voor meer en minder aanzienlijke personen, niet alleen geen zin heeft, maar zelfs moet afgekeurd, dat een vader en moeder met hun zoon en dochter tot het heilig Avondmaal komende niet eensaam kunnen aanzitten, maar maan en vrouw, broeder en zuster apart moeten gaan is met de grondgedachte van het Avondmaal in strijd. En dat er, gelijk in de meeste plaatsen, eerst ruim baan wordt gemaakt voor de heeren en dames, om daarna de meer eenvoudige gemeentelieden te laten toetreden, is bij het heilig Avondmaal een simier te vergeelijken wereldsch verschijnsel. Het volmaakte zal daarom op aarde in onze beperkte toestanden wel niet te bereiken zijn, maar zaak is het dan toch, dat

de grondgedachte van het Sacrament des Avondmaals zooveel mogelijk gebedruid en bewaard blijve, en die grondgedachte nu is dat het Avondmaal voor alle dingen een maal blijve, en dat bij dat maal de gemeente aanzitte, gelijk ze in Christus is, in wien niet is man noch vrouw, rijk noch arm.

KUYPER.

„Deze is aldaar geboren.“

De Heere zal hen rekenen in het opschrijven der volken, zeggende: Deze is aldaar geboren. Psalm 87:6.

Als ge aan uw Doop denkt, denkt ge vanzelf aan uw geboorte, die vlak daarachterligt. Want ja een zeer enkele wordt pas op later leeftijd gedoopt, maar voor de breede schare der Christenheid valt geboorte en Doop bijna saam. Lang zelfs deed de Doopacte dienst voor wat men nu noemt de »acte van geboorte“.

Nu waart ge in uw geboorte al zeer lijdelijk. Ge werdt geboren uit uw moeder, ge waart gegeneerd door uw vader, een teedere zorge omringd u en omringde u, toen ge voor het eerst uw oog ontloot voor het licht der zon; maar gij deedt zelf niets.

Denkt ge nu aan die ure wel eens terug? Misschien niet uit u zelven, maar dan toch aan de hand van David, den man Gods? Want David dacht veel aan die wonder ure zijner geboorte. Herinner u maar wat hij in Psalm 22 zong: »Gij zijt het immers die mij uit den buik hebt uitgetogen; die mij hebt doen vertruwen zijnde aan mijner moeders borsten. Op U heb ik geworpen van de baarmoeder af; van den buik mijner moeder aan zijt gij mijn God.“

Ja, zelfs achter zijn geboorte placht David in de ontfermingen zijns Gods terug te dringen, en zoo zong hij in Psalm 139: »Ik loof U, omdat ik op heel vreeselijke wijze wonderbaarlijk gemaakt ben, en als een borduursel gewrocht ben in de nederste deelen der aarde. Uw oogen hebben mijn ongevormden klomp gezien; en alle deze dingen waren in uw boek geschreven, de dagen toen zij geformeerd zouden worden; toen nog geen van die was.“

Zoo gaat dus David zeer ver terug. Hij ziet zichzelf als kind in Isai's huize meekringen in het loflied, en betijgt: »Uit den mond der kinderen en der zuigelingen hebt Gij U lof bereid.“ Hij denkt terug aan de weken en maanden toen hij als zuigeling zoo in stil vertruwen aan de borst van zijn moeder lagte genieten, en belijdt dat God dit vertruwen in hem als klein wicht gewrocht had. Hij denkt aan het eigen oogenblik toen hij uit zijn moeder geboren werd, en zegt dat niet de vrouw, maar eigenlijk God hem heeft uitgetogen. Hij leeft, achter die geboorte, terug in de maanden, toen zijn moeder hem onder haar hart droeg, en ziet nu hoe Gods oog waakte over zijn ongevormden klomp; ja hoe toen niet zijn moeder, maar God hem in zijne moeders schoot als een keurig borduursel toebereidde. En ten slotte gaat hij zelfs tot achter het oogenblik zijner ontvangenis terug, tot achter den tijd dat zelfs zijn vader en moeder er nog niet waren, en leest nu in het boek van Gods raadsbesluiten, hoe daarin alles reeds vaststond, eer nog iets geformeerd was, ja toen nog geen van die dingen er waren.

Is dat nu iets exceptioneels voor David geweest?

Natuurlijk niet. Veleer zong hij alles wat hij van zijn kind-zijn, en zijn geboorte, en het bestel Gods achter zijn geboorte jubelde, op grond van de wetenschap, dat het zoo bij ieder kindeke toeging, dat geboren werd. Dus ook bij u.

Toch kon het zijn, dat gij dusver te traag van geest waart, om zoo diep in uw eigen verleden terug te dringen, en vooral om in dit diepe verleden nog de ontfermingen uws Gods op te merken.

Voor de meesten reikt de herinnering van hun eigen verleden niet zoo ver.

Zoo ongeveer weten ze van een tijd, toen ze naar school gingen; maar wat achter het zesde zevende jaar ligt, rekent in de herinnering der meesten ternaauwerd mee. Aan de kraamkamer, waarin ze zelf het kraamkindeke waren, hebben slechts zeer weinigen gedacht. Zelfs al ontmoeten ze later hun eigen bader, dan komt het nog niet in hen op, om terug te denken aan den tijd, toen ze zelf de moedermerk indronken. En al keerde ook nog zoo dikwijls uw geboortedag terug, wie is er, die ooit met heilige vreeze terugdacht, zooals David, aan het oogenblik toen zijn aanzijn op deze aarde begon; om nu nog niet eens te spreken van wat achter die geboorte ligt, en wat valsche en onvrone kiesheid beter acht te vergeten.

Doch daardoor komt uw geloof dan ook scheef te staan.

Want uw geloof kan uiteraard niet verder in uw verleden teruggelien, dan de herinnering, de heldere gedachten van uw verleden gaat. En door die zeven eerste jaren van uw leven in het donker te laten schuilen, schuilt dus ook voor u in het donker, al wat uw God reeds die eerste zeven jaren van uw leven voor u deed.

En daarin nu was David vromer en oordeelde hij u.

De drang om zijn God te loven, spande zijn ziel, en daarom mocht niets aan de vergeetheid prijs gegeven, waarin de liefde van zijn God voor hem uitblonk. En overmits nu die liefde van zijn God voor hem nooit zoo teeder, zoo alomvattend en zoo onverdiend was geweest als juist in die eerste levensjaren, daarom kon hij er niet van zwijgen, maar galmde den lof des Heeren uit, en riep u en mij, en een iegelijk mensch op, om den Allerhoogste ook voor de eerste liefde den lof en de eere te geven.

Neen, uw God is niet pas op uw zevende of achte jaar tot u gekomen, maar had reeds jaren van teedere liefde aan u besteed, toen gij voor het eerst zijn heiligen naam loerdet stamelen.

Goda liefde is uw kennis van zijn liefde jaren lang voor geweest. U voor geweest juist in die jaren, toen er in u nog geen gebed en nog geen vroomheid was, en toen gij nog nooit iets voor uw God hadt kunnen doen. Ja, u voor geweest juist in dien teedren tijd van uw leven, toen ge geheel hulpeloos, geheel machteloos, zonder een zorgende liefde die u voor kwam en u omringde, kort na uw geboren worden, reeds een kind des doods zoudt zijn geweest.

En zeg nu niet, dat ge daarvoor uw moeder hebt gedankt, of uw vader wedeliefde hebt vergolden; want daarmee zijt ge er niet van af.

Of wie was het die uw moeder die teedere liefde voor u inboezemde, en uw vader voor u waken deed? Hun aard, hun natuur, hun hart, zegt ge; en ge zegt wel, maar nu, antwoord verder: Wie schep hun dien aard in, wie begiftigde hen met die natuur, wie was het die in hun hart die liefde voor hun kind wakte? Was het niet God de Heere? En onthoudt ge dan Hem zijn lof niet, zoo ge bij vader en hij moeder staan blijft, zonder achter beiden ook naar de liefde van uw Vader in de hemelen door te dringen?

En zegt ge, dat er in uw jonge leven dan toch niets was, waarin rechtstreeks de liefde van uw God uitkwam, spreekt ge u ook dan niet voorbij?

Of zijt ook gij dan niet gedoopt geworden? En toen ge gedoopt wierdt, was het toen de Heere der heerlijkheid niet, die rechtstreeks toonde met u, als klein en hulpeloos wicht, een bemoeienisse van genade te willen hebben? Maar zoo gaat het in ons onnadenkend leven.

Omdat we er ons zelven niets van herinneren, rekenen we niet ons leven uit de eerste reeks jaren van ons aanzijn niet; en omdat we niet de eerste levensjaren niet rekenen, rekenen we ook zoo bijna nooit met *onsen eigen Doop*.

Wel met den Doop. Ook met den Doop van anderen. Vooral met den Doop van onze eigen lievelingen. Maar met den Doop, die aan ons zelve is toebediend, och, zoo weinig!

En toch, ook daarmee onthoudt ge Gode zijn eere.

Want dat ge als klein kindeke gedoopt wierdt, was toch alleen omdat ge »aldaar geboren zijt“, zooals het in Psalm 87 heet, i. w. op de erve van Gods heilig Genadeverbond. Van Sion zal gezegd worden: *Die en die is daar geboren* en de Allerhoogste zelf zal ze bevestigen. En de Heere zal ze rekenen in het opschrijven der volken, zeggende: *Deze is aldaar geboren*.

Laat nu den dieperen zin van dit lied der Korachieten een oogenblik rusten, en neem er alleen deze gedachte uit op, hoe reeds het geboren zijn op de erve des koninkrijks u een rijken zegen, en o. a. den zegen van uw Doop bracht.

Ook gij hadt toch evengoed kunnen geboren zijn in Soedan of Tombokto, om, als slaaf of slavin verkocht, in harden dienst en in gansch troostelooze heidense donkerheid uw aanzijn te slijten. Gij hadt het levenslicht kunnen zien onder de Rokkanezen of de Zoeloes. Ge hadt kunnen geboren worden in een land en bij een volk, waar zelfs de naam van Christus niet bekend was.

Reeds in dat ééne feit, dat ge hier geboren zijt, ligt dus reeds een rijke genadebeschikking. Niets onderscheidde u nog, en niets kon u nog onderscheiden, want ge waart er nog niet, en konst dus nog in niets beter zijn dan zulk een zwart, heidensch negerkind. Zoo ooit een genade onverdiend en ongebonden was, en u Gods vrijmachtige, soevereine beschikking toont, dan was dit u geboren worden in een kring, waar zijn Verbond zich zegenend over u uitbreidde.

En daarom ging David tot achter zijn geboorte in dat eeuwige welbehagen terug.

Alle deze dingen waren in zijn Boek geschreven, eer ze geformeerd zouden worden, toen nog geen van die was.

Door niets wordt men dan ook zoo beslist gereformeerd als door op eigen geboorte te zien en achter eigen ontvangenis terug te gaan.

En de vijand van Gods waarheid apelt er in, dat toch ook zoovele Gereformeerden meedoen aan de zonde; om Gods weldadigheden in, voor en kort na hun geboorte zoo weinig te gedenken.

O, Dacht ge maar meer aan *uw eigen Doop*; want in dien Doop schittert die zorge Gods voor het nog willoos, sprakeloos en hulpeloos kindeke zoo goddelijk schoon. In dien Doop liggen als in een bundel al de stralen zijner goddelijke ontferming voor het jonge wicht saamgevat.

Niet alsof iemand die niet op het erf geboren was, er niet kon komen, noch ook alsof wie er wel geboren was, er zeker kwam. Ook hierbij toch gaat het diepsinnige woord van den Prediker door: »De één komt uit het gevangenis om koning te zijn, en een ander, die in het koninkrijk geboren is, verarmt.“ Zoo toch zal het ook hier zijn. Er zijn geboren Heidenen, die uit het gevangenis naar het Koninkrijk van Christus komen, en er zijn geboren Koninkrijken, die uit den rijkdom Christi in de geestelijke armoede van het Heidendom terugvallen.

Ook ten deze overdrife men dus niet.

Maar dit neemt het feit niet weg, dat stellig negen tienden van Gods kinderen reeds in hun geboorte de genade ontvingen, dat ze geboren werden in de banden van het Genadeverbond, op de erve des Koninkrijks, in den glans van een hemelsch licht.

Dat goddelijk privilege nu viel ook u ten deel.

Van dat privilege is uw Doop u het teeken geweest, en daarom moet ge uw Doop u levenslang herinneren.

»Aldaar geboren“ buiten uw wil, buiten uw weten, buiten u toedoen; maar *krachten* liet willen, met het weten, door het doen van uw God.

En daarom zijt ge gedoopt geworden.

KUYPER.

Amsterdam, 31 Oct. 1890

Door HH. Deputaten, die van Christelijke Gereformeerde zijde voor de zaak der vereniging van beide reeksen kerken zijn aangewezen, is de circulaire der Leeuwarder Synode thans aan de kerkeraden rondgezonden.

Deze toezending ging verzeld van een belagrijkschrijven, waarop we de aandacht vestigen, en waarvan we het tweede deel hierover nemen.

Na kortelike den loop der gewisselde schriften gevolgd te hebben, verklaart dit schrijven de bedoeling der voorloopige Synode te Leeuwarden aldus te verstaan:

Die bedoeling is geene andere dan deze. De Synode der Ned. Ger. Kerken is en blijft nog altijd bereid, om de onderhandelingen over de vereniging op grond van de Concept-akte te hervatten, voort te zetten en tot een goed einde te brengen. In zooverre neemt zij van het vroeger gestelde niets terug en blijft zij de Concept-akte handhaven als omschrijving der

wijze, waarop de vereniging van harte door haar wordt gezocht en begeerd.

Maar toch bood de Voorloopige Synode te Leeuwarden ons een ten deele nieuwe grondslag. Zij had toch den indruk bekomen, dat het met de Vereniging op grond der Concept-akte niet gaan zou en dat de onderhandelingen op die klip stooten zouden. Daarom verklaart zij zich nu bereid, om de onderhandelingen geheel van nieuws te beginnen en het initiatief daarbij aan onze Synode als de oudste in rechten over te laten.

De bedoeling van de Leeuwarder Synode is dus niet deze, dat de Christ. Ger. Kerk en de Ned. Ger. Kerken terstond, na over en weer instemming betuigd te hebben met belijdenis en kerkenorde, zonder voorafgaande regeling, in klassieke en provinciale vergaderingen zouden samenkomen, om dan in deze vergaderingen de bestaande ongelijkmatigheden te verellen. Zulk een wijze van handelen zou inderdaad ernstig gevaar met zich brengen van nog groter verwijdering en nog diepere scheuring. Zoo is door sommigen het schrijven der Leeuwarder Synode opgevat. Het antwoord echter van de Deputaten generajds verklaart uitdrukkelijk, dat dit de bedoeling der Synode niet was.

Maar hare intentie was deze, dat op grond van de eenheid in belijdenis en kerkenorde, vooral tusschen de Synoden beiderzijds zou worden overeengekomen en dat de samenkomst op klassieke, provinciale en generale vergaderingen eerst volgen zou, na voorafgaande uit-den weg-neming van wat eene goede en praktische vereniging in den weg stond.

En omtrent deze aldus opgevatte bedoeling spreekt de circulaire zich dan in dezer voege uit:

Groot verschil met den gang van zaken, in de Concept-akte voorgesteld, geeft dit niet. Alleen dit onderscheid is er, dat nu onze Synode eens met een voorslag van vereniging komt en de wijze omschrijft, waarop zij deze mogelijk en wenschelijk acht. De Synode der Ned. Ger. Kerken wil dan, met terzijdestelling der Concept-akte, daarop ingaan, indien maar niets wordt aangeboden of voorgesteld dat met de belijdenis of met de kerkenorde der Gerf. kerken in strijd is.

Daarmede wordt onze Christ. Gerf. Kerk uitgenoodigd en opgeroepen tot een ernstige taak. Aan haar als de oudste in rechten wordt het opgedragen, om te zeggen, in welken weg en op wat wijze zij vereniging wenscht. De Ned. Gerf. Kerken willen het dimal geheel aan onze Synode overlaten om te bepalen, hoe en op wat manier, altijd echter in overeenstemming met belijdenis en kerkenorde, vereniging wordt begeerd en mogelijk geacht. Aan deze taak nu meenen de deputaten der Christ. Gerf. Kerk, dat onze Synode zich niet mag of kan onttrekken. Als de oudste, heeft zij het recht, maar veelmeer nog den plicht om in deze zaak het initiatief te nemen, en hartelijk naar een weg van vereniging te zoeken. De overtuiging moet daarbij op den voorgrond staan, dat Kerken met ééne belijdenis en regering niet gescheiden naast elkaar mogen blijven bestaan. Er moet aan de vereniging zoolang worden gearbeid, totdat zij tot stand komt. Wij mogen eerder niet aflaten. Wij zijn dan aan de eenheid der belijdenis, aan het gezonde leven der Kerken, aan de uitbreiding van het Koninkrijk Gods in deze landen verplicht.

Naar ons oordeel, zal het dus de roeping der volgende Synode wezen om te bepalen in welken weg en op wat wijze zij verenigen kan met de Ned. Gerf. Kerken. De vraag mag daarbij zeker niet wezen, wat wij, als ware het een commercieel onderhandeling, kunnen verkrijgen, maar wat wij, om 's Heeren wil, niet mogen loslaten als eisch en voorwaarde ter vereniging. Het is niet de kwestie, om een hoog of een laag bod te doen; maar wel hebben wij naar zulk een weg en wijze van vereniging te zoeken, dat wij daarin de gunste des Heeren en het heil der Kerken verwachten mogen.

De deputaten hopen dan ook, dat de missie der Leeuwarder Synode, die deze week verzonden wordt, in dezen geest door de kerkeraden overwogen worde.

Moge de Heere in rijke mate zijnen zegen gebied over deze nieuwe poging ter vereniging.

Vergiesen we ons niet, dan zal deze circulaire bij beide reeksen kerken een goeden indruk maken.

Komt nu de Leeuwarder Synode der Chr. Gerf. kerk wat vroeg in het jaar bijeen, dan zou misschien nog de voorloopige Synode van Den Haag zich in beginsel over de in te zenden voorstellen kunnen uitspreken.

Althans mede met het oog hierop is bepaald, dat deze derde voorloopige Synode, ditmaal bij uitzondering, pas in September saam zou komen.

Maar dan ligt er, als de zaak slagen zal, werk voor den boeg.

Vooraf voor de Synode der Christ. Gereformeerde kerk.

Rekent men bij zijn actie in de Reformatie der kerk wel overal genoeg met de onbetwistbare eischen van een kerkelijk instituut?

Soms zou men het betwijfelen.

Vaak toch heeft het al den schijn, alsof men tot reformatie der kerk overgaande, in den waan verkeert, dat de kerkeraad over de leden zijner kerk naar eigen goedvinden kan beschikken, en alsof hun eigen keus van beslissing hierbij zelfs geen oogenblik in het spel komt.

En dit nu zou toch een fout zijn.

Immers hoe ontstaat het instituut eener plaatselijke kerk?

Altoos zoo, dat in een stad of dorp, waar de Christus dusver nog geen belijders had, nu door aanraking met andere plaatsen, of door zending uit die andere plaatsen, eenige personen tot de belijdenis van den Christus gebracht worden. Is het toch eenmaal hietoe gekomen, dan is er een deel van de kerk van Christus in die plaats zichtbaar geworden, en ontstaat van zelf behoefte, om dit zichtbaar deel van Christus' kerk ook als kerkelijk instituut in zijn voegen te zetten. En is men nu niet Roomsche, maar Gereformeerde, dan zal dit instituut van dit deel der zichtbare kerk wel met behulp van elders reeds ge-

vestigde kerken toegaan, maar de daad zelve zal toch altoos voortkomen uit de wilsuiting en de actie der nieuwe belijders, die in dat dorp of in die stad gewonnen zijn.

Zij komen, onder welke leiding dan ook, bijeen. Zij doen verklaring van hun gemeenschappelijke belijdenis. Deze gemeenschappelijke belijdenis is de drang tot en de grond van hun samenwerking. En uit deze samenwerking wordt nu het instituut geboren, doordien een kerkeraad verkozen en een kerkenordening ingevoerd en kerkenverband aangegaan wordt.

Men kan en mag dus, zoodra er sprake is van het instituut eener kerk, deze vrije wilsuiting der leden niet wegdenken. Zonder haar toch komt er geen instituut, of het moet een instituut in Roomschen zin zijn.

Doch hieruit volgt dan ook, dat het kerkelijk instituut als zoodanig duurzaam aan deze keuze der leden gebonden blijft. Saam machtigen ze in hun kerkenordening den kerkeraad, om nieuwe leden in dit instituut op te nemen, of ook ontrouwe leden van de gemeenschap van dit instituut uit te sluiten. Natuurlijk niet alsof deze leden in Pelagianschen zin deze macht uit zichzelf aan den kerkeraad zouden overdragen, maar zoo, dat deze macht door Christus in zijn kerk gelegd is, en dat zij, als uitmakende de kerk van Christus, nu voorts in opgemelden zin handelen.

Doch dit is niet al.

Immers er volgt ook uit, dat een iegelijk die in een kerkelijk instituut leeft, persoonlijk vrij is om zijn band met dit instituut te verbreken; en zelfs, zoo hij voor zijn conscientie niet meer aan de conditien van dit instituut kan voldoen, gehouden is zich er uit terug te trekken.

Dat loochenaars van den Christus, en zelfs verklaarde atheïsten, nog altoos als leden van een »kerkelijk instituut“ staan ingeschreven, is verzakking van goede trouw, klinkklare oneerlijkheid en stuitende onop-rechtheid.

In het afgetrokken kan dus nooit aan eenig lid van een kerkelijk instituut het recht worden betwist, om te zeggen: »Ik wensch niet langer als lid van uw instituut gerekend te worden.“

Want wel volgt hieruit niet, dat de kerkeraad daarom hem dadelijk in het geveel moet komen, en hem met koele hand moet schrappen. Veel eerder zal de kerkeraad in den regel allerlei pogingen aanwenden, om hem van de geestelijke afdwaling die hem tot dit besluit bracht, af te brengen. Maar stel, de kerkeraad slaagt hierin niet; de patiënt blijft bij zijn besluit en verklaart van dezen oogenblik af zijn band met het instituut als verbroken te beschouwen; dan blijft voor den kerkeraad, ook al laat hij hem voor de conscientie nog niet los, en al blijft hij nog uitzien naar een latere gelegenheid, om hem weer terecht te brengen, toch voor het oogenblik niet anders over, dan hierin te berusten.

Dwangmiddelen staan aan den kerkeraad niet ten dienste, en zou hij toch niet mogen aanwenden. En als dus het bedoelde lid weigert iemand of iets van kerkeraadswege voortaan te zijn huize te ontvangen; weigert aan eenige oproeping gehoor te geven; en weigert aan zijne kerkelijke verplichting voortaan te voldoen; dan mist de kerkeraad voortaan elk institutioneel recht, om hem ook daarna nog te behandelen, als iemand die krachtens zijn wilsverklaring van zijn instituut lid was.

Met opzet laten we de geestelijke zijde der zaak thans rusten, en bespreken ze enkel formeel. En dan is het o. i. zonneklaar, dat een kerkelijk instituut, dat geboren wordt uit vrijwillige toetreding, formeel geen nakoming van verplichtingen meer kan eischen van iemand, die zijn samenwerking met dit instituut opzegt.

Dat men zijdelings ook reeds door den heiligen Doop tot dit instituut behoort, doet ten deze niets af.

Dit toch is een stipulatie, die nu weer formeel gesproken, door de leden van het instituut, bij zijn oprichting gemaakt is, t. w. dat, krachtens hun belijdenis, niet alleen zij zelve in het volle genot zouden treden van de rechten die het instituut gaf, maar dat ook hun kinderen, na door den heiligen Doop verzegeld te zijn, als ten deele behorende tot het instituut zouden gerekend worden, en dat deze, na tot het heilig Avondmaal op persoonlijke belijdenis te zijn toegelaten, gelijke rechten zouden bezitten als zij.

Maar toch was altoos in deze stipulatie begrepen, dat het instituut de genieting van de volle kerkelijke voorrechten, d. i. de deelneming aan het heilig Avondmaal en het bekleeden van het ambt der geloovigen, slechts aan zulke kinderen zou geven, die, tot jaren van onderscheid gekomen, ook persoonlijk zouden belijden, en persoonlijk gelijke stipulatie aangaan.

Brengt nu de kerkeraad (gelijk bij Reformatie altoos het geval is, zoodra die Reformatie ook de kerkregering betreft) zekere verandering in den grondslag van het instituut te weeg, dan spreekt het van zelf, dat de kerkeraad dit zijnerzijds nooit anders doen kan, dan als geldende voor allen en een iegelijk, die leden van het instituut waren op het oogenblik, dat hij tot Reformatie overging; en het is dit wat men bedoelt en terecht bedoelt, zoo men zegt, dat de kerkeraad van Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en elders, het kerkelijk instituut niet konden reformeeren, dan voor de geheele gemeente, die in het dusver bestaande instituut besloten was.

Maar, en dit is wel eens te veel uit het oog verloren, al is het volkomen waar, dat de kerkeraad een bestaand instituut niet kon reformeeren, dan in de onderstelling dat die nieuw geschapen orde van zaken voor allen geldt, die tot het instituut behoorden; het is even waar, dat de leden die dit instituut uitmaakten vrij blijven, om al of niet met deze vervorming vrede te nemen,

en zoo hebben stituit,

De k zijn blik der telde, e de zegen en herv kennen hierin is 175,000 vervoeg was de k geven e de vrije om al vormde gedrags Bleek of mee deze nie en dat a vorm ge wijs ook door de raad ver meel ge doen ge In een dat dese toegelich

De he terdam onderwij hebben met onz De uit len naar waarvan waarden, voor in d van deze derlandc Dit is betering. Nu to van het i deze Ver men. Slet want ge ol op ke lijdenis te in deze ons begin lig is. Ook z niet. Nu toe in wat ze menten, e heel het glippen l Belijdenis legt, hoor niet.

Dat vo En dan zonderling voeding h bod en vi Immers Geloofsaar baard h Wat zij de Drie Fe als grond beter the heeren ui Toorenk Hij was zelf opend baar onde der Christ

In somi de vraag dat bij de ningen en Kas wierd Op zal kan het zi van Kerke deel doen van meer Veel he wie geen i ministratie bijna niets rekeningen Het go boekhoudi teekening het reglen is zoo go zeer geruin zullen dan zijn, en zo gaan, voor teeren ku toch ook tief gebied. Men stel nazien niet Alleen i zijde kun prikkel voo zorgen dat zeer in he voor de to Slechts n opinien ov Recht on natuurlijk d niet aan de dig voor d visitatoren i rekening fia Alleen k atuur der i kan hebben het veeleer visitatoren i ten stellen. Kward k